

Rosie Kugli

IKONE

NEUSTRAŠIVE *žene*

KOJE SU *promijenile*

HRVATSKU

IRIS ILLYRICA

Iris Illyrica

info@irisillyrica.com

www.irisillyrica.com

Za izdavača:

Ivana Glavaš Bakija

Urednica:

Ivana Glavaš Bakija

Dizajn naslovnice:

Branimir Sabljčić

Dizajn knjižnog bloka:

Tanja Prokop

Prijelom:

Graciela Ančić

© Tekst: **Rosie Kugli i Iris Illyrica**

© Ilustracije: **Marsela Hajdinjak, Branka Hollingsworth, Vanda Čižmek, Željka Mezić, Irena Jukić Pranjić, Mirela Ivanković Bielen, Margareta Peršić, Nataša Rašović Bodiš, Helena Janečić, Irena Sophia, Hana Lukas Midžić, Ivana Guljašević, Manuela Vladić Maštruko, Sanja Rešček, Sanja Šantak, Nina Bešlić, Marijana Jelić i Lana Ključarić.**

PROSLOV

Pedeset hrvatskih žena, junakinja našeg doba, ikona i heroina koje su svojim postignućima pronijele ime domovine diljem svijeta i svoje ime zauvijek utkale u povijesno tkanje što ga ljudi već stoljećima pletu svojim umijećem, znanjem, samoprijegorom i, nadasve, otkucajima ljudskosti svojih srdaca.

One su ures naših vrleti i ravnica, gorskih brzaca, jezera i slapova, sinjega mora što oplakuje naše obale. One su dozivi što odzvanjaju odasvud – s opernih i drugih pozornica, s novinskih i knjiških stranica, s fotografija i crteža, iz mekoće tapiserija i iz tvrdih odljeva, iz laboratorija i svijeta bijelih bolničkih odora, sa sportskih borilišta . . . Odasvud gdje žene svjedoče svoju težnju uzletima ponad puke svakidašnjice, svojim darom, žudnjom, marom i toplinom ženske duše. Slušamo te dozive kao pozive da i mi budemo veće (ili veći) nego što jesmo, da u toj težnji iskušamo vlastite mogućnosti i da vjerujemo u svoje snove.

Sve te žene, svaka za se neponovljiva i jedinstvena, od djetinjstva su osjetile tu težnju i nikad je, ma što bilo, nisu zaboravile i odbacile. Ako bi ponekad i ostala zapretana u nekom kutku njihove duše, nikad je nisu zaboravile i vraćale bi joj se da se iznova razgori u njima. I da tako gori – zauvijek.

Ostvarivši vrhunce u onome čemu su se posvetile, ostale su jednostavne, prirodne, zagledane u svoje svjetove i okrenute tihoj radosti onih što znaju zašto su se rodile i zašto su živjele.

Rosie Kugli

DIANA BUDISAVLJEVIĆ

hrvatska humanitarka

15. siječnja 1891. - 20. kolovoza 1978.

Djevojčica Diana bezbroj je puta šetala uz rijeku Inn po kojoj je njezin rodni grad dobio ime. Zagledana u protjecanje vode, je li razmišljala kamo li otječe ta rijeka, u koje daleke krajeve? Ne znamo. Znamo tek da je u Innsbrucku završila srednju školu i upoznala dr. Julija Budisavljevića. Zaljubila se i udala za nj, a zatim, desetak godina poslije, krenula s njim u Zagreb.

Njezin suprug bio je vrstan kirurg i istaknut član društva, a Diana mu je bila potpora u karijeri i u društvenom životu. Nije ni slutila koliko će važnu ulogu taj ugled odigrati u ostvarenju onoga za što je bila predodređena.

Buknuo je rat i stvorena Nezavisna Država Hrvatska. Ubrzo su započeli progoni svih koji nisu bili po čudi režimu. Saznavši u jesen 1941. za stradanja srpskih žena i djece u ustaškim logorima, Diana je kazala mužu:

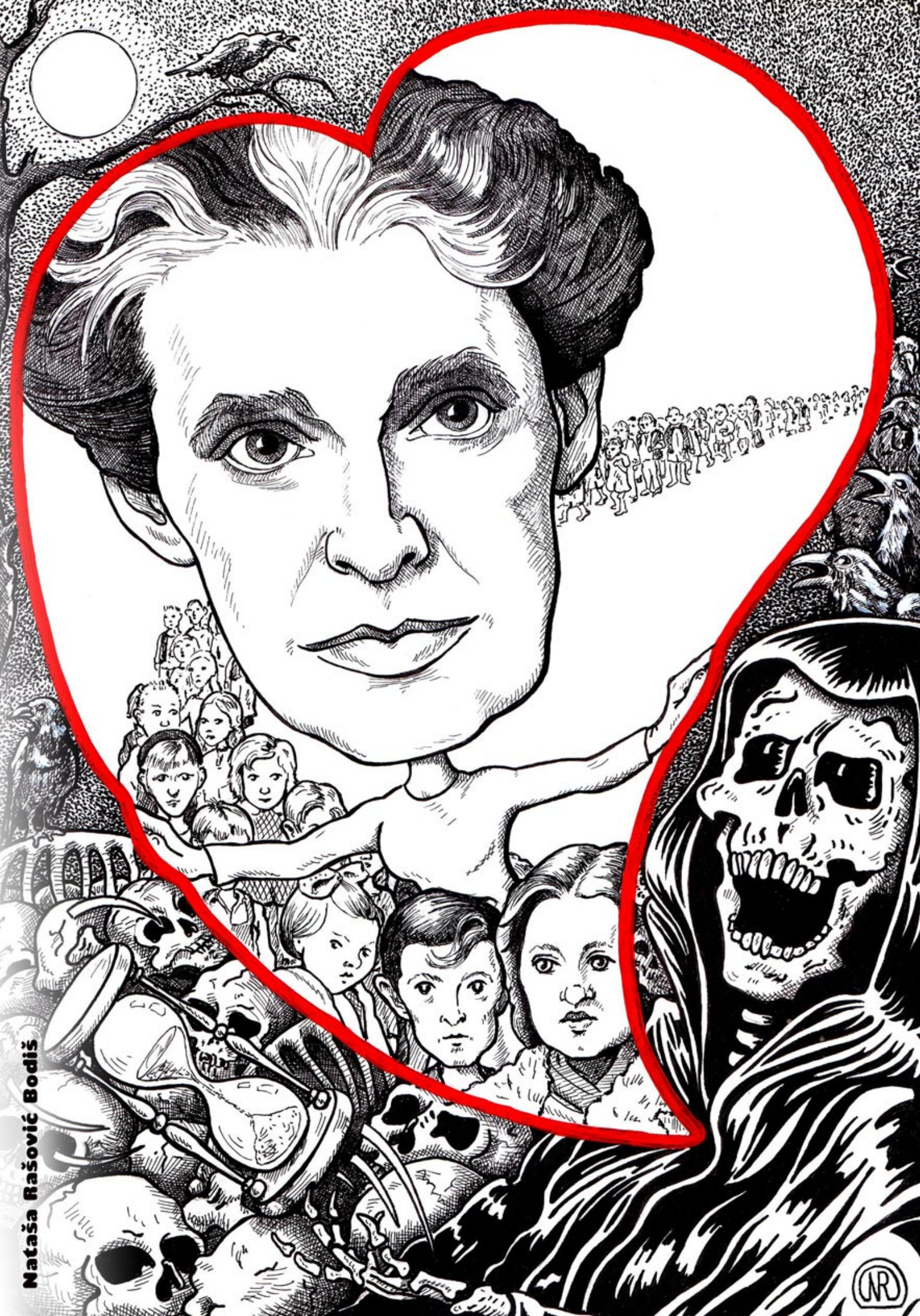
- Moramo učiniti nešto i spasiti ih.

S nekolicinom suradnica i suradnika organizirala je Akciju Diane Budisavljević. Prikupivši novčana sredstva i oslonivši se na društvene veze, pokrenula je akciju spašavanja srpske djece, a i druge djece čiji su roditelji odvedeni na prisilni rad u Njemačku.

Diana je bila neumorna, nerijetko izlažući i sebe i obitelj opasnosti, ali je uz pomoć ustanova Katoličke crkve, brojnih medicinskih djelatnika, pa čak i nekih nižih njemačkih časnika u Zagrebu, ishodila mogućnost spašavanja te djece. Doprinijela je njihovom bolničkom zbrinjavanju i poticala njihovo udomljavanje u obiteljima. Na taj način je spasila više od 7000 djece. O svemu što je činila pomno je vodila kartoteku s podacima o zbrinutim mališanima i njihovim fotografijama.

Po svršetku rata povukla se iz javnog života, ali je pokušavala pomoći roditeljima koji su tražili djecu. No komunističke vlasti oduzele su joj kartoteku i fotografije. Godine 1972. vratila se u rodni Innsbruck, gdje je šest godina poslije umrla.

**"SAMO KAD ČINIMO DOBRO,
POTPUNI SMO LJUDI."**

ENA BEGOVIĆ

kazališna i filmska glumica

8. srpnja 1960. – 15. kolovoza 2000.

Dijete Sunca i mora – to je bila Mandaljena, odmilja prozvana Ena, prvo dijete Terezije i Nikole Begovića. Rodila se na poluotoku Pelješcu. U školskoj dobi nosila je hlače, a plavu kosu majka joj je pletla u kečke. Živahna i predana u dječjim igrama, u tren bi nestala s nekom knjigom i čitala.

S četrnaest godina napustila je roditeljski dom i u nedalekom Dubrovniku počela pohađati gimnaziju. Ondje se istaknula izvrsnim recitiranjem savršene izražajnosti i izgovora. Možda se upravo zbog toga upisala u Studentsko kazalište "Lero".

Došavši u Zagreb 1978. s namjerom da studira pravo, nije ni slutila kamo će je uloga u TV-filmu "Ivan Goran Kovačić" odvesti. Naslovnu ulogu u tom filmu igrao je Rade Šerbedžija. Zapazio je njezin glumački dar i stao je nagovarati da promijeni odluku, upiše Akademiju i postane glumica.

- Uopće nisam htjela biti glumica. Iznenadila sam i roditelje, ali su podržali tu odluku. Na prijamni sam ispit otišla bez očekivanja i osobite želje.

Primljena je i bivala sve zadovoljnija zbog svoje odluke. Osobito ju je privlačilo Akademiji susjedno, veličanstveno zdanje Hrvatskog narodnog kazališta.

- Za me postoji samo jedno kazalište na svijetu. Druga me nimalo ne zanimaju!

Kakvu je sreću doživjela kad je prvi put stala na žudenu pozornicu! Od te godine 1984. do kraja života ostala je vjerna tom kazalištu. Na njegovim je daskama odigrala dvadesetak glavnih uloga, a među inima Dezdemonu, kontesu Neru, Teutu, Anu Karenjinu i, kao svojevrсни vrhunac, barunicu Castelli u "Gospodi Glembajevima". Poslije Belle Krleže i Neve Rošić, kao treća Castellica u nisci nezaboravnih.

Odigrala je, jer nije moglo biti drukčije, i niz zapaženih filmskih uloga, od prvijenca u "Padu Italije" do Laure u Krležinoj drami "U agoniji". No opet je vrhunac bila barunica Castelli u filmskoj adaptaciji "Gospode Glembajevih" redatelja Tončija Vrdoljaka. Na Filmskom festivalu u Puli trebala je primiti Zlatnu arenu za sporednu žensku ulogu. S razlogom je odbila. Njezina barunica Castelli bila je sve samo ne sporedna uloga.

U ljeto 2000. dočekala je i neopisivu radost, rodivši kćerkicu Lanu. Samo 45 dana mogla je uživati u toplini novoga života koji je donijela na svijet. Tragična smrt u automobilskoj nesreći na otoku Braču okončala je 15. kolovoza 2000. njezin kratak, a toliko poseban život.

**“NA TRENUTKE SE TREBAMO OSAMITI
DA BISMO BILI BLISKI SVIMA.”**

Sanja Rešček Ramljak

JOSIPA LISAC

pjevačica

14. veljače 1950.

Njezin glazbeni dar zapazili su vrlo rano, još u djetinjstvu. Sa samo deset godina počela je pjevati u Dječjem zboru Radio-televizije Zagreb. Pod ravnanjem Dinka Fija zbor osvaja prvu nagradu na natjecanju u Francuskoj kao najbolji dječji zbor na svijetu. Fio itekako ima sluha za darovite pjevače i Josipa uz njegovo mentorstvo, sudjelujući u izvedbama zahtjevnog repertoara velikana klasične glazbe, od Monteverdija do Brittena, punih šest godina razvija svoju glazbenu osjećajnost i sposobnosti. Bit će to dragocjena popudbina koju će ponijeti sa sobom na dugom putovanju svojim glazbenim svijetom.

Putovanje je započela godine 1967. kao vokalna solistica rock-sastava "O'Hara" i "Zlatnih akorda". Od prvoga dana zna da u glazbenom svijetu mora pronaći mjesto svojim vlastitim izrazom, nečim prepoznatljivim što će publika koja prati pop i rock glazbu vezivati uz njezino ime i pojavu. U tom traganju, i općenito u životu, ruku će joj pružiti Karlo Metikoš, njezin dugogodišnji životni suputnik, čovjek u kojega se zaljubila i postala njegovim nadahnućem za niz skladbi koje je namijenio njezinu neponovljivom glasu. Njihov prvi zajednički album "Dnevnik jedne ljubavi" snimljen 1973., kad je Josipi bilo tek 23 godine, do danas je ostao nedostižnim rock ostvarenjem. Nastao iz njihove isprepletene žudnje za samoostvarenjem, i danas zvuči tako životno i blisko.

Još je nešto trajno obilježilo pjevačku osobnost te svestrane pjevačice: briljantan nastup u rock-operi "Gubec-Beg" u ulozi djevojke Jane, a njezina izvedba arije Ave Maria ostaje jedan od vječnih vrhunaca tog glazbenoga žanra u nas.

Prerana smrt Karla Metikoša nije ju slomila. Njezino se traganje nastavlja. Istražuje svoje glasovne mogućnosti u najrazličitijim pjevačkim izričajima, razigranošću i znatiželjom djeteta.

- Biti mlad znači zadržati dijete u sebi, oduševljenja, zanose. I, doista, ova unikatna i neponovljiva zvijezda rock-glazbe ostala je mlada, uvijek nova i neočekivana, upotpunjujući svoj pjevački repertoar hrabrim izletima u nepoznato, još neistraženo.

**„NEPRESTANO TRAGATI, TEŽITI ŠTO POTPUNIJE
ISPUNJENJU VLASTITIH SNOVA.”**

SANDRA PERKOVIĆ

atletičarka

21. lipnja 1990.

Stri je godine na staklu razrezala lijevu ruku i kirurzima je trebalo sedam i pol sati da joj spase ruku na kojoj je duboko razrezala sve prste. Odlučna i hrabra kakva je bila već u najranijoj dobi, nije se nimalo pokolebala – tražila je izazove u kojima će pokazati da se ničega ne boji. U kasnijim godinama ta odlučnost i hrabrost bit će joj itekako potrebni.

A kamo će djevojčica usmjeriti te svoje odlike? Naravno, u sport. Atletiku počinje trenirati već u drugom razredu osnovne škole. Isprva trči i skače, a u šestom razredu konačno se odlučuje trenirati isključivo bacanja: disk i kuglu. Negdašnji vrsni bacač Ivan Ivančić dugo ju je nagovarao da joj postane trener, a kad ju je naposljetku nagovorio, počeo je zlatom optočen zajednički put. Sandra je izrasla u stasitu, snažnu djevojku te iz godine u godinu popravlja svoj najbolji rezultat. Međutim, za božićnih blagdana 2008. dobila je vrlo visoku temperaturu i završila u bolnici. Uslijedile su dvije operacije. Zbog sepse život joj je visio o koncu, ali se izvukla. Bili su to najgori dani u njezinu životu.

Otada se sve stubokom promijenilo. Osnažena i željna dokazivanja nizala je rijetke domete: peterostruka je europska prvakinja u nizu, dvostruka olimpijska pobjednica (u Londonu 2012. i u Rio de Janeiru 2016.) i dvostruka svjetska prvakinja (2013. i 2017.), jednom srebrna (2015.) i jednom brončana (2019.). U Dijamantnoj ligi, prestižnom natjecanju u kojem se zbrajaju rezultati s najvećih atletskih mitinga, šesterostruka je uzastopna pobjednica. Jedina.

Unatoč tolikim jedinstvenim postignućima Sandra i nadalje, uz svojeg trenera Edisa Elkasovića, traži nove izazove. Jedan, planiran za 2020. godinu, Olimpijske igre u Tokiju, zbog pandemije koronavirusa pomaknut je za sljedeću godinu.

• U životu imam priliku raditi ono što volim. Volim bacanje diska, volim predstavljati Lijepu Našu diljem svijeta u dobrom svjetlu, i dokle god se s osmijehom na licu budem vraćala s treninga, gledat ćete me na bacalištima diska.

**"PUT DO USPJEHA JE TEŽAK,
IMA PUNO USPONA I PADOVA,
ALI NE DAJTE DA VAS TO OMETE."**

IVA TOLIĆ

molekularna biologinja, biofizičarka

24. lipnja 1974.

Kad su nekome oba roditelja ugledni intelektualci društvenih znanosti, obično se očekuje da pođe njihovim stopama. Iva Tolić nije takva. Još zarana, u školi, najviše je voljela matematiku, a ne društvene predmete. Prirodne znanosti privukle su je jer joj je bilo do egzaktnosti, provjerljivosti onoga što se tvrdi, a najviše ju je zanimalo što je život i kako funkcioniraju žive stanice. Zato je upisala studij molekularne biologije i diplomirala 1996. godine.

Uvidjevši da ima što reći u toj grani znanosti, dvije je godine pod vodstvom mentora, prof. Ninga Wanga s Harvarda, pripremala doktorat u području stanične biologije i stekla ga na Zagrebačkom sveučilištu. Snalazeći se, zahvaljujući stečenim znanjima, poput ribe u vodi u svijetu znanosti, desetak je godina provela radeći u inozemstvu, poglavito na Institutu Niels Bohr u Kopenhagenu, na Sveučilištu u Firenzi te na Institutu Max Planck u Dresdenu, gdje je vodila vlastitu istraživačku grupu. U rodnom se Zagrebu 2014. zaposlila na Institutu Rođer Bošković kao voditeljica istraživačkog tima i redovita profesorica.

Za svoja otkrića vezana uz staničnu diobu dobila je brojne nagrade kao što su Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića, Državna nagrada za znanost, medalja i nagrada Udruženja europskih biofizičkih društava te nagrada Ignaz Lieben Austrijske akademije znanosti, koju zovu i austrijskim Nobelom.

Nositeljica je brojnih znanstvenih projekata među kojima se ističu najprestižniji projekti Europskog istraživačkog vijeća (ERC) Consolidator i Synergy, poznati kao "Znanstveni Oskari". Iako je bila proglašena jednom od 40 najboljih svjetskih biologa mlađih od 40 godina u izboru prestižnog časopisa Cell, ova zagrebačka znanstvenica nipošto se ne uklapa u kalupe o povučenicima i uštogljenim znanstvenicima.

– Uvijek ću naći vremena i za svoje neznanstvene interese – supruga i djecu, knjige, putovanja i lijepu odjeću.

**„ZNANSTVENO ISTRAŽIVANJE, IGRA U KOJOJ
RJEŠAVATE ZAGONETKE PRIRODE,
JEDNO JE OD NAJZANIMLJIVIJIH ZANIMANJA
KOJE SVAKI DAN DONOSI NOVA IZNENAĐENJA I IZAZOVE.”**

Hana Lukas Midžić

Rosie Kugli

IKone

NEUSTRAŠIVE žene
KOJE SU promijenile
HRVATSKU

Studen 2020.
PREDBILJEŽBE NA
info@irisillyrica.com

IRIS ILLYRICA